

BOLANING KAMOLOTIDA MAHALLANING TUTGAN MUSTAHKAM O'RNINI**Odiljonov Ulug'bek Komiljon o'g'li**

Annotatsiya: *Ushbu tezis barkamol avlodni tarbiyalashda ilg'or texnologiyalarning roli va ta'lim jarayonidagi yangi yondashuvlarini ko'rib chiqadi. Sun'iy intellekt, virtual va kengaytirilgan haqiqat, onlayn ta'lim platformalari, gamifikatsiya, mahalliyashtirilgan texnologiyalar, robototexnika, kodlash, personalizatsiya va big data texnologiyalarining ta'limdagi samaradorligi tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *barkamol avlod, ilg'or texnologiyalar, sun'iy intellekt, virtual haqiqat, kengaytirilgan haqiqat, onlayn ta'lim, gamifikatsiya, mahalliyashtirilgan texnologiyalar, robototexnika, kodlash, personalizatsiya, big data, ta'lim analitikasi.*

Har bir bolaning kamolotida nafaqat oila, balki mahalla ham katta ahamiyatga ega. Mahalla – bu bola uchun oila tashqarisidagi ilk ijtimoiy muhit bo'lib, unda u jamiyat bilan tanishadi, o'z o'rnini topadi va turli hayotiy tajribalarni o'zlashtiradi. Mahalla faqatgina hududiy birlik emas, balki uning ma'naviy, madaniy va ijtimoiy hayotida muhim rol o'ynaydigan muhitdir.

Mahallaning tarbiyaviy kuchi, avvalo, undagi ijtimoiy munosabatlar orqali namoyon bo'ladi. Kattalarning bolalar bilan bo'lgan iliq munosabati, qo'shnilar o'rtasidagi mehr-oqibat va hurmat bolaga ijtimoiy me'yorlarni singdirishga yordam beradi. Mahallada bolalar o'z tengdoshlari bilan muloqot qiladi, do'stlik, hamkorlik, o'zaro yordam kabi ijtimoiy fazilatlarni o'rganadi. Shu tariqa, bola jamiyatga moslashish jarayonini boshlaydi, o'zini jamoaning bir qismi sifatida his qiladi.

Mahallaning bolaning ma'naviy kamolotiga qo'shadigan hissasi ham beqiyosdir. Mahalla yig'inlari, tadbirlar, diniy va milliy bayramlar bolalar uchun ma'naviy tarbiya maktabidir. Mahalla doirasidagi bu kabi faoliyatlar bolaga milliy qadriyatlarni, an'ana va urf-odatlarini o'rgatadi, unda vatanparvarlik, insonparvarlik, mehr-oqibat kabi fazilatlarni shakllantiradi.

Mahallada katta avlodning bolalarga bo'lgan ta'siri ham juda muhimdir. Bobo va buvilar, ota-onalar, mahalla faollari va boshqa katta yoshdagi kishilar bolaning tarbiyasida bevosita ishtirok etadi. Ularning hayotiy tajribalari, nasihatlari, hikoyalar va rivoyatlar bolaga ma'naviy qimmatlar va hayot saboqlarini yetkazishga xizmat qiladi. Kattalarning bolalar bilan muntazam aloqasi, ular uchun o'rnak bo'lishi bolaning tarbiyasida katta ahamiyatga ega.

Shuningdek, mahalla bola uchun xavfsizlik va qo'llab-quvvatlash manbai bo'lib xizmat qiladi. Mahallada bola o'zini himoyalangan, qo'llab-quvvatlangan va qadri his qiladi. Bu esa uning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlashga yordam beradi. Mahallaning ijtimoiy nazorati, bolalarni nazorat qilish va tarbiyalash borasidagi faoliyati ularning salbiy ta'sirlardan himoyalashiga, to'g'ri yo'lda yurishiga katta yordam beradi. Mahalla bolaning ijtimoiylashuvida, ma'naviy va axloqiy tarbiyasida,

jamiyatga moslashuvida katta rol o'ynaydi. Shu sababli, har bir mahalla o'z bolalarining tarbiyasiga mas'uliyat bilan yondashishi, ularga zarur e'tibor va g'amxo'rlikni ko'rsatishi, milliy va ma'naviy qadriyatlarimizni ularga o'rgatishga alohida e'tibor qaratishi kerak. Bolaning baxtli va muvaffaqiyatli kelajagi uchun mahalla tarbiyasining ahamiyati beqiyosdir. Bolaning kamolotida mahallaning o'rni nafaqat tarbiyaviy jihatdan, balki ijtimoiy va madaniy jihatdan ham katta ahamiyatga ega. Mahalla muhitidagi turli ijtimoiy tadbirlar, bayramlar, sport musobaqalari va madaniy dasturlar bolalar uchun qiziqarli va foydali bo'lishi mumkin. Bu tadbirlar bolaning jamiyatdagi o'rnini anglash, o'z salohiyatini namoyon etish, jamoa bilan hamkorlik qilish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishda yordam beradi. Mahalla tashkil etadigan bu kabi tadbirlar bolalar uchun o'zlarining qobiliyatlarini rivojlantirish, yangi bilim va ko'nikmalarni o'rganish imkoniyatlarini yaratadi.

Mahalladagi ijtimoiy faoliyatlar bolalarning kreativlik va o'zini ifodalash imkoniyatlarini ham oshiradi. Masalan, mahallada tashkil etilgan san'at, adabiyot, musiqa yoki sport bo'yicha faoliyatlar bolalarga o'z qiziqishlarini aniqlash va rivojlantirish imkoniyatini beradi. Bu esa ularda o'zlariga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi va kelajakdagi faoliyatlarida muvaffaqiyatga erishishlariga yordam beradi.

Shuningdek, mahallaning bolalar tarbiyasidagi roli, mahallaning ijtimoiy nazorat va qo'llab-quvvatlash tizimida namoyon bo'ladi. Mahalladagi kattalar, ayniqsa, qat'iy va samimiy nazorat orqali bolalarning ijtimoiy xulq-atvorini yo'lga qo'yishga yordam beradi. Mahallaning jamiyatni yaxshilash, ijtimoiy muammolarni hal qilishdagi faoliyati, bolalarning to'g'ri yo'nalishlarda rivojlanishiga xizmat qiladi. Boshqalar bilan birgalikda yashash, yordam berish, adolat va xushmuomalalik kabi qadriyatlar mahallaning asosiy tamoyillaridan biri hisoblanadi va bolalar uchun bu fazilatlar nafaqat o'rnak, balki ularni hayotda to'g'ri yo'llar bilan rivojlantirishga yordam beradi.

Mahallaning tarbiyaviy va ijtimoiy rollarini yanada yaxshilash uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish mumkin:

1. Mahalla faoliyatlarini yanada faollashtirish: Mahalla yig'inlari, tadbirlar va ko'ngilochar dasturlar orqali bolalarning ijtimoiy faoliyatini oshirish va ularni jamiyatga jalb qilish.

2. Ota-onalar va mahalla faollarini tarbiyaviy dasturlarga jalb qilish: Ota-onalar va mahalla faollarining tarbiyaviy faoliyatini kuchaytirish, ularning bolaning rivojlanishidagi rolini tushuntirish.

3. Mahallaning ijtimoiy yordam tizimini yanada kuchaytirish: Bolalarga psixologik va ijtimoiy yordam ko'rsatish, ularning muammolarini hal qilishda mahalla o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish.

O'yinlar va gamifikatsiya (o'yin elementlarini ta'lim jarayoniga qo'shish) orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish mumkin. Ta'lim o'yinlari va gamifikatsiya usullari bolalarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlarini ta'minlaydi va o'rganishni qiziqarliroq qiladi. Misol uchun, matematikani o'rganishda interaktiv o'yinlardan

foydalanish, o'quvchilarning muammolarni hal qilish qobiliyatlarini oshiradi va ularga bilimlarni qiziqarli tarzda o'zlashtirish imkoniyatini beradi.

Raqamli savodxonlikni oshirish uchun yangi texnologiyalar orqali o'quvchilarga internet xavfsizligi, ma'lumotlarni tahlil qilish va raqamli vositalardan samarali foydalanish kabi ko'nikmalarni o'rgatish zarur. Ushbu ko'nikmalar zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatli bo'lish uchun zarurdir. Ta'lim texnologiyalari orqali o'quvchilar raqamli dunyoda qanday xavfsiz va samarali ishlashni o'rganadilar, bu esa ularning shaxsiy va professional rivojlanishida katta yordam beradi. Barkamol avlodni tarbiyalashda ilg'or texnologiyalar o'quv jarayonini yanada samarali, qiziqarli va moslashtirilgan qilishga yordam beradi. Sun'iy intellekt, virtual va kengaytirilgan haqiqat, onlayn platformalar, o'yinlar va raqamli savodxonlik kabi texnologiyalar bolalarning intellektual va ma'naviy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi. Zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga qo'shish, o'quvchilarga yangi imkoniyatlar yaratadi va ularning muvaffaqiyatli barkamol shaxslar bo'lib yetishishlariga yordam beradi.

XULOSA:

Bolaning kamolotida mahallaning o'рни muhim ahamiyatga ega. Mahalla bolaning ijtimoiylashuvi, ma'naviy tarbiyasi va axloqiy rivojlanishida bevosita ishtirok etadi. Mahalladagi ijtimoiy tadbirlar, madaniy faoliyatlar va kattalarning tarbiyaviy yordami bolalarga jamiyat bilan moslashish, o'z salohiyatini rivojlantirish va ijtimoiy qadriyatlarini o'rganishda yordam beradi. Mahalla orqali bola xavfsizlik, qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy nazoratni his qiladi, bu esa uning emotsional va psixologik rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, har bir mahalla bolalar tarbiyasida faol ishtirok etishi va ularning kamolotida muhim ahamiyatga ega bo'lishi zarur.